॥ स्त्री उवाच ॥ नानिलोऽग्निर्न वरुणो न चान्ये त्रिदशा द्विज। प्रियाः स्त्रीणां यथा कामो रतिशीला हि योषितः ।
सहस्रे किल नारीणां प्राप्येतैका कदाचन। तथा शतसहस्रेषु यदि काचित्पतिव्रता ।
नैता जानन्ति पितरं न कुलं न च मातरं । न भ्रातॄन्न च भर्त्तारं न च पुत्रान्न देवरान् ।
लोलायन्त्यः कुलं घ्नन्ति कूलानीव सरिद्वराः । दोषान् सर्व्वांश्च मत्वाशु प्रजापतिरभाषत । १४७९
॥ भीष्म उवाच ॥ ततः स ऋषिरेकाग्रस्तां स्त्रियं प्रत्यभाषत । आस्यतां रुचितस्कन्दः किञ्च कार्य्यं ब्रवीहि मे ।
सा स्त्री प्रोवाच भगवन्द्रक्ष्यसे देशकालतः । वस तावन्महाभाग कृतकृत्यो भविष्यसि ।
ब्रह्मर्षिस्तामथोवाच स तथेति युधिष्ठिर । वत्स्येऽहं यावदुत्साहो भवत्या नात्र संशयः ।
अथर्षिरभिसम्प्रेक्ष्य स्त्रियं तां जरयाऽर्द्दितां । चिन्तां परमिकां भेजे सन्नप्त इव चाभवत् ।
यद्यदङ्गं हि सोऽपश्यत्तस्या विप्रर्षभस्तदा । नावसत्तत्र तत्रास्य दृष्टीरूपविरागिता । १४८०
देवतेयं गृहस्यास्य शापात्किन्तु विरूपिता । अस्याश्च कारणं वेत्तुं न युक्तं सहसा मया ।
इति चिन्ताविविक्तस्य तमर्थं ज्ञातुमिच्छतः । व्यगच्छत्तदहःशेषं मनसा व्याकुलेन तु ।
अथ सा स्त्री तथोवाच भगवन् पश्य वै रवेः । रूपं सन्ध्याभ्रसंरक्तं किमुपस्थाप्यतां तव ।
स उवाच ततस्तां स्त्रीं स्नानोदकमिहानय । उपास्थिष्ये ततः सन्ध्यां वाग्यतो नियतेन्द्रियः ।
इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि अष्टावक्रदिक्संवादे ऊनविंशोऽध्यायः ॥ १९ ॥
॥ भीष्म उवाच ॥ अथ सा स्त्री तमुवाच वाढमेवं भवत्विति । दिव्यं तैलमुपादाय स्नानशाटीमुपानयत् । १४८१
अनुज्ञाता च मुनिना सा स्त्री तेन महात्मना । अथास्य तैलेनाङ्गानि सर्व्वाण्येवाभ्यमृक्षत ।
शनैश्चोत्सादितस्तत्र स्नानशालामुपागमत् । भद्रासनं ततश्चित्रमृषिरन्वगमन्नवं ।
अथोपविष्टश्च यदा तस्मिन् भद्रासने तदा । स्नापयामास शनकैस्तमृषिं सुखहस्तवत् ।
दिव्यञ्च विधिवच्चक्रे सोपचारं मुनेस्तदा । स तेन सुसुखोष्णेन तस्या हस्तसुखेन च ।
व्यतीतां रजनीं कृत्स्नां नाजानात्स महाव्रतः । तत उत्थाय स मुनिस्तदा परमविस्मितः । १४९०
पूर्व्वस्यां दिशि सूर्य्यञ्च सोऽपश्यदुदितं दिवि । तस्य बुद्धिरियं किन्नु मोहस्तत्त्वमिदं भवेत् ।
अथोपास्य सहस्रांशुं किं करोमीत्युवाच तां । सा चामृतरसप्रख्यमृषेरन्नमुपाहरत् ।
तस्य स्वादुतयाऽन्नस्य न प्रभूतञ्चकार सः । व्यगमच्चाप्यहःशेषं ततः सन्ध्यागमत्पुनः ।
अथ सा स्त्री भगवन्तं सुप्यतामित्यचोदयत् । तत्र वै शयने दिव्ये तस्य तस्याञ्च कल्पिते ।
पृथक्चैव तथा सुप्तौ सा स्त्री स च मुनिस्तदा । तथाऽर्द्धरात्रे सा स्त्री तु शयनं तदुपागमत् । १४९५
॥ अष्टावक्र उवाच ॥ न भद्रे परदारेषु मनो मे सम्प्रसज्जति । उत्तिष्ठ भद्रे भद्रन्ते स्वयं वै विरमस्व च ।
॥ भीष्म उवाच ॥ सा तदा तेन विप्रेण तथा तेन निवारिता । स्वतन्त्राऽस्मीत्युवाचार्षिं न धर्म्मच्छलमस्ति ते ।
॥ अष्टावक्र उवाच ॥ नास्ति स्वतन्त्रता स्त्रीणामस्वतन्त्रा हि योषितः । प्रजापतिमतं ह्येतन्न स्त्री स्वातन्त्र्यमर्हति ।
॥ स्त्री उवाच ॥ बाधते मैथुनं विप्र मम भक्तिञ्च पश्य वै । अधर्म्मं प्राप्स्यसे विप्र यन्मां त्वं नाभिनन्दसि ।
॥ अष्टावक्र उवाच ॥ हरन्ति दोषजातानि नरं जातं यथेच्छकं । प्रभवामि सदा धृत्या भद्रे स्वशयनं व्रज । १५००